

Skolavslutning: när sommaren börjar i Sverige

Berättelse

Den dag då sommaren börjar

För många i Sverige är skolavslutningen tecknet på att sommaren är här. Det är den sista skoldagen på vårterminen, och efter den följer det långa sommarlov. I grundskolan slutar terminen oftast i juni, vanligen någon gång under vecka 23–25. Exakt vilken dag det blir varierar dock mellan olika kommuner, eftersom kommunerna och skolorna själva planerar sina läsårstider. I norra Sverige slutar skolan ofta något tidigare än i söder. Sommarlov som sedan tar vid är cirka tio veckor långt och brukar pågå från juni till mitten av augusti.

Fina kläder, betyg och tal

Skolavslutningen är en glad och högtidlig dag. Det är vanligt att eleverna har fina kläder, och att de får sina betyg eller ett intyg som visar hur skolåret har gått. Lärare och rektor håller ofta tal, och många familjer kommer för att vara med och titta. Föräldrar, syskon och ibland mor- och farföräldrar samlas för att fira tillsammans. För eleverna är dagen både ett slut och en början: ett skolår är över, och en lång ledighet väntar.

Sången som betyder sommar

På många skolavslutningar i Sverige sjungs samma sång: "Den blomstertid nu kommer". Texten handlar om sommaren och om naturen som vaknar till liv, och sången har blivit en symbol för att sommaren börjar. För många väcker den starka minnen från barndomen. Den är ursprungligen en psalm från 1695 och brukar tillskrivas Israel Kolmodin, men man ska vara försiktig med att säga att han verkligen skrev den. Upphovet är inte helt säkert belagt, och därför är det riktigare att skriva att texten "brukar tillskrivas" honom än att han "skrev" den. Senare bearbetades texten av bland andra Johan Olof Wallin (1819) och Britt G. Hallqvist (1979). Själva melodin räknas som en svensk folksmelodi och har okänd upphovsperson, och vid avslutningar sjungs ofta bara de första verserna. Intressant nog sjungs samma sång vid skolårets slut även i Finland, där den finskspråkiga versionen heter "Suvivirsi". Alla skolor väljer dock inte just den här sången. Ett icke-religiöst alternativ som ofta används är "Idas sommarvisa", med text av Astrid Lindgren och musik av Georg Riedel.

Skolan och religionen

En fråga som många som är nya i Sverige ställer sig är varför skolavslutningen ibland hålls i en kyrka. Enligt skollagen ska utbildningen i offentliga, alltså kommunala, skolor vara icke-konfessionell. Det betyder att den inte ska vara knuten till en viss religion. Trots det håller många skolor ändå sin avslutning i en kyrka. Skolverket informerar om vad som gäller, och Skolinspektionen, som granskar skolorna, har gjort bedömningen att en rektor kan tillåta detta, men bara om tonvikten ligger på tradition, högtidlighet och gemenskap – inte på religion. Kyrkan används då mest som en fin och stor lokal där alla får plats.

Tradition, inte gudstjänst

För att en avslutning i kyrka ska vara tillåten gäller vissa regler. Religiösa inslag som bön, välsignelse och trosbekännelse ska undvikas, eftersom de hör till en gudstjänst och inte till en skolavslutning. En sång som främst handlar om sommaren, som "Den blomstertid nu kommer", kan däremot accepteras, just för att den inte är en bön. Skulle det ändå finnas något religiöst inslag måste det alltid vara frivilligt – ingen elev kan tvingas att delta. Det är också viktigt att veta att reglerna kring detta har diskuterats och justerats över tid. Vill man veta exakt vad som gäller just nu är det därför bäst att läsa Skolverkets aktuella vägledning. Hur vanligt det är med avslutning i kyrka varierar dessutom mellan olika skolor och kommuner, så det går inte att säga att alla gör likadant.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
vårtermin	tiden i skolan från januari till juni
kommun	det område och den styrelse som sköter t.ex. skolor lokalt
läsårstider	de datum då skolåret börjar och slutar
högtidlig	allvarlig och fin; som hör till en viktig stund
intyg	ett papper som visar att man har gått en utbildning
symbol	något som står för en annan sak eller känsla
tillskrivs	sågs vara gjord av en viss person, men inte helt säkert
förlaga	en äldre text eller modell som något bygger på
icke-konfessionell	inte knuten till en viss religion
vägledning	råd och regler om hur man ska göra
gudstjänst	en religiös samling i t.ex. en kyrka
inslag	en liten del av ett program eller en händelse
frivillig	något man får välja själv; man måste inte

Läsförståelsefrågor

1. Vad är en skolavslutning enligt texten?
 1. Den första skoldagen på hösten.
 2. Den sista skoldagen på vårterminen, innan sommarlovet.
 3. En dag mitt i terminen då man gör prov.
2. Varför är inte avslutningsdatumet exakt likadant i hela Sverige?
 1. För att kommunerna och skolorna själva planerar sina läsårstider.
 2. För att vädret bestämmer dagen.
 3. För att eleverna röstar om datumet.
3. Varför skriver texten att sången "tillskrivs" Israel Kolmodin i stället för att han "skrev" den?
 1. För att det är helt säkert att han skrev den.
 2. För att författarskapet inte är helt säkert och texten kan bygga på äldre förlagor.
 3. För att han levde på 2000-talet.
4. Vad betyder ordet "icke-konfessionell" i texten?
 1. Att skolan är gratis.
 2. Att skolan inte är knuten till en viss religion.
 3. Att skolan ligger nära en kyrka.
5. Vad krävs enligt texten för att en rektor ska kunna tillåta avslutning i en kyrka?
 1. Att alla familjer går med på det.
 2. Att tonvikten ligger på tradition, högtidlighet och gemenskap, inte på religion.
 3. Att en präst leder hela dagen.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Sommarlovet är ungefär tio veckor långt.
 2. Alla skolor i Sverige har sin avslutning i en kyrka.
 3. I norra Sverige slutar skolan ofta något tidigare än i söder.
7. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Bön och välsignelse ska undvikas på en avslutning i kyrka.
 2. Ett religiöst inslag måste alltid vara frivilligt.
 3. Skolavslutning i kyrka är den vanligaste formen i alla kommuner.
8. Förklara med egna ord skillnaden mellan en skolavslutning i en kyrka och en gudstjänst.
9. Texten använder uttryck som "brukar tillskrivas" och "inte helt säkert belagt". Vad vill texten visa med sådana ord, och varför är det klokt att skriva så?

10. Varför kan sången "Den blomstertid nu kommer" accepteras på en avslutning i kyrka, medan en bön inte kan det? Svara med stöd i texten.
11. Texten säger att reglerna kring kyrkoavslutningar har diskuterats och ändrats över tid. Varför är det bra att läsa Skolverkets aktuella vägledning om man vill veta exakt vad som gäller, tror du?
12. Varför kan en skolavslutning kännas som både ett slut och en början för eleverna? Förklara.

Diskussionsfrågor

- Hur avslutas ett skolår eller en utbildning där du kommer ifrån? Finns det en sång, en fest eller en ceremoni?
- Texten beskriver att skolan i Sverige ska vara icke-konfessionell och att religiösa inslag alltid är frivilliga. Varför tror du att de reglerna finns?
- "Den blomstertid nu kommer" väcker minnen för många. Finns det en sång som betyder en viss tid på året eller en viss händelse för dig? Berätta.
- Reglerna kring avslutning i kyrka har ändrats över tid och diskuterats mycket. Varför tror du att just det här ämnet kan vara svårt och viktigt att enas om?
- **Skriv (6–8 meningar):** Skriv en kort text om hur skolåret eller en utbildning avslutas i ditt hemland. Förklara vad man gör, vilka som är med och om det finns någon särskild tradition, sång eller ceremoni.